

به نام خدا

دانشگاه صنعتی شریف
مرکز زبان‌ها و زبان‌شناسی

طرح درس آشنایی با ادبیات فارسی

نیم‌سال اول ۱۴۰۰

استاد درس: مریم سیدان

الف) مشخصات درس

عنوان: آشنایی با ادبیات فارسی

شماره درس: ۳۱۱۱۹

پیش‌نیاز: ندارد

تعداد واحد (ساعت): ۳ واحد نظری (۴۸ ساعت)

نوع درس: عمومی

مقطع: دانشجویان کارشناسی

ب) تعریف و هدف: «زبان فارسی» از دوران باستان تا کنون تحولات بسیاری را پشت سر گذاشته است. آنچه امروز زبان فارسی می‌نامیم ادامه‌یافته همان زبان فارسی دری است که، از سال ۲۵۴ ق به بعد، زبان رسمی ایران شناخته شد. «ادبیات فارسی» به مجموعه سخنان، نوشته‌ها و آثاری اطلاق می‌شود که به زبان فارسی نوشته شده‌اند و اندیشه‌ها، خیال‌ها و عواطف انسانی را به شکلی هنری بیان می‌کنند. در این آثار، جنبه‌های خلاقانه و زیبایی‌شناختی بر سایر جنبه‌ها برتری دارد. ادبیات هر ملت را می‌توان آینه‌ای دانست که اندیشه‌ها، عواطف، احوال، باورها، آداب و رسوم، وضعیت تاریخی، اجتماعی و سیاسی آن قوم را، طی سالیان متمادی، در خود بازتاب داده است.

«رشته زبان و ادبیات فارسی» امروزه در بسیاری از دانشگاه‌های ایران و برخی از دانشگاه‌های خارج از ایران تدریس می‌شود. تاریخ زبان و ادبیات فارسی، دستور زبان فارسی، انواع متون شاخص ادبی — اعم از شعر و نثر — و نیز علوم ادبی (بلاغت، سبک‌شناسی، نقد و...) از جمله موضوع‌های مهم این رشته است.

در دانشگاه‌های ایران، دانشجویان دیگر رشته‌ها (در مقطع کارشناسی) نیز درسی به نام «زبان و ادبیات فارسی» (یا نام‌های مشابه) دارند. در دانشگاه صنعتی شریف، این درس «آشنایی با ادبیات فارسی» نام دارد. هدف این درس آشنا کردن نسبی دانشجویان با زبان فارسی، متون ادبی شاخص فارسی از گذشته تا امروز، فنون ادبی و... است.

موضوع این درس حوزه بسیار گسترده‌ای را در بر می‌گیرد اما پرداختن به همهٔ مباحث زیرمجموعهٔ آن در طول یک نیم‌سال میسر نیست. به همین دلیل، برای برقراری نظم در مطالب درسی و پرهیز از پراکنده‌گویی، باید آن را محدود کرد و با توجه به نیاز و علاقهٔ دانشجویان به گزینش مواد درسی پرداخت. بدین منظور، می‌توان به شیوه‌های مختلف عمل کرد. مثلاً می‌توان شاهکارهای شعر و نثر فارسی را به ترتیب تاریخی خواند و به بررسی و تحلیل آن‌ها پرداخت. یا می‌توان چند شاعر و نویسندهٔ صاحب‌نام را انتخاب کرد و در جلسات درس به‌مرور آثارشان را معرفی و بررسی کرد. افزون بر آن، شایسته است در بعضی جلسات درس، به زبان فارسی نیز پرداخت و دربارهٔ بعضی مهارت‌های نگارشی با دانشجویان سخن گفت. همهٔ این شیوه‌ها برای دانشجویان مفید تواند بود و دریچه‌ای، برای آشنایی بیشتر با مقوله‌های یادشده، به روی آنان می‌گشاید.

پ) برنامهٔ درسی «آشنایی با زبان و ادبیات فارسی» در نیم‌سال جاری

سرفصل مطالبی که در کلاس مطرح می‌شود عبارت است از:

مقدمه

- تعریف زبان

- اشاره‌ای به گذشتهٔ زبان و خط فارسی

مطالبی پیرامون آیین نگارش فارسی

- گونه‌های نوشتاری زبان

- زبان نوشتار (معیار) و ویژگی‌های مهم آن

- نشانه‌گذاری (کاربرد بعضی از نشانه‌های نگارشی)

- آشنایی با دستور خط فارسی

- درست‌نویسی

- نامهٔ رسمی

- مرور مطالب قبل و تمرین

ادبیات

- تعریف ادبیات

- شعر و عناصر آن

- گزیدهٔ داستان رستم و اسفندیار در شاهنامهٔ فردوسی

- چند غزل از سعدی، مولوی و حافظ

- داستانی از مثنوی

- داستان حسنک وزیر از تاریخ بیهقی

پ) منبع درسی

۱) جزوهٔ آشنایی با ادبیات فارسی: نسخهٔ پی‌دی‌اف این جزوه را از گروه دریافت کنید (یا از فضای اسکای‌روم).

۲) نکته‌هایی که در کلاس بیان می‌شود.

توضیح: دانشجویان لازم است به نکاتی که ضمن تدریس بیان می‌شود، توجه کنند و در صورت لزوم نکات را یادداشت کنند.

ت) فعالیت‌های کلاسی

خواندن بعضی از بهترین نمونه‌های شعر معاصر فارسی در کلاس. برای هر دانشجو شعر/شعرهایی مشخص می‌شود و

دانشجویان در تاریخ تعیین‌شده شعرها را در کلاس می‌خوانند. آنچه اهمیت دارد، درست خواندن شعرها است.

ث) روش ارزیابی: فعالیت کلاسی + آزمون

توزیع نمره

فعالیت کلاسی: ۲ نمره

حضور در کلاس: ۱ نمره

تعداد غیبت‌های مجاز: ۳ جلسه

– آزمون میانی:

– موضوع: بخش «زبان» و «نگارش»

– شیوه آزمون: به صورت نوشتاری (در سامانه درس‌افزار)

– نمره: ۸

آزمون نهایی: ادبیات (۹ نمره)

– موضوع: بخش «ادبیات»

پرسش‌ها از مباحثی است که در کلاس تدریس می‌شود: نکته‌های تاریخی، مفهومی، زبانی، آرایه‌های ادبی

– شیوه آزمون: به صورت چهارگزینه‌ای (در سامانه درس‌افزار)

– نمره: ۹

ج) تاریخ‌های مهم

تاریخ فعالیت‌های دانشجویان: جدول فعالیت‌های کلاسی را ببینید.

آزمون میانی: ۱۴۰۰/۸/۲۳

آزمون نهایی: ۱۴۰۰/۱۰/۲۷، ساعت ۱۳

نشانی دفتر: دانشگاه صنعتی شریف، ساختمان ابن سینا، طبقه چهارم، مرکز زبان‌ها و زبان‌شناسی،

اتاق شماره ۸، مریم سیدان

شماره تلفن: ۰۲۱۶۶۱۶۴۷۳۶

رایانامه: seyedan@sharif.edu

وبگاه شخصی: <http://sina.sharif.edu/~seyedan>